ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Radana Malíka v právní věci žalobkyně **B. Š.,** proti žalované **České správě sociálního zabezpečení** se sídlem v Praze 5, Křížová 25, v řízení o přezkoumání rozhodnutí žalované ve věci poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.,

takto:

I. Žaloba se **z a m í t á .**

II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalované ze dne 24. 1. 2002 byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. s odůvodněním, že žalobkyni z titulu vdovy po politickém vězni Ing. J. Š. nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky nevznikl, protože jmenovaný nebyl jejím manželem až do dne své smrti, když manželství bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Trutnově ze dne 10. 4. 1962 sp. zn. 5C 11/62 a jmenovaný zemřel dne 4. 8. 1982.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně v zákonné lhůtě odvolání, v němž uvedla, že manželství s J. Š. trvalo po celou dobu jeho věznění a po jeho propuštění se rozvedli až za dva roky. Po celou dobu věznění manžela se starala o tři děti. Byla to pro ně velmi těžká doba, protože děti se nemohly dostat na školy. Žalobkyně měla manželovi za zlé, že je do takové situace dostal a i tyto okolnosti přispěly k tomu, že došlo k rozvodu. Žalobkyně se proto

domnívá, že z těchto důvodů by měla nárok alespoň na část odškodnění. Vzhledem k tomu, že po jejím bývalém manželovi nepobírá nikdo důchod, žádala, aby bylo přihlédnuto také k těmto skutečnostem.

Žalovaná ve svém vyjádření poukázala na ustanovení § 2 odst. 1, 2 zákona č. 261/2001 Sb. a dále uvedla, že žalobkyně není osobou oprávněnou ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., neboť její manželství s Ing. J. Š. bylo rozvedeno. Proto navrhla, aby soud napadené rozhodnutí potvrdil.

Protože Vrchní soud v Praze ve věci do 31. 12. 2002 nerozhodl, postoupil ji Nejvyššímu správnímu soudu ve smyslu ust. § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen "s. ř. s."). Podle citovaného ustanovení, nestanoví-li zákon jinak, věci správního soudnictví, v nichž nebylo rozhodnuto do dne účinnosti tohoto zákona (tj. 1. 1. 2003) a v nichž byla dána věcná příslušnost k řízení vrchním soudům nebo Nejvyššímu soudu, převezme a dokončí Nejvyšší správní soud.

Podle ust. § 129 odst. 2 s. ř. s. postupuje Nejvyšší správní soud v tomto řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. Účinky procesních úkonů v těchto řízeních učiněných zůstávají zachovány a posoudí se přiměřeně podle ustanovení citovaného zákona.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí včetně správního řízení, které jeho vydání předcházelo a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

Z obsahu správního spisu má Nejvyšší správní soud za prokázané, že žalobkyně požádala o poskytnutí jednorázové peněžní částky jako vdova po Ing. J. Š., který byl politickým vězněm. Podle oddacího listu ze dne 1. 10. 1944 uzavřela žalobkyně manželství s Ing. J. Š. dne 28. 9. 1944 a podle úmrtního listu Ing. J. Š. zemřel dne 4. 8. 1982. Rozsudkem Okresního soudu v Trutnově ze dne 10. 4. 1962 sp. zn. 5C 11/62, který nabyl právní moci dne 30. 6. 1962, bylo manželství žalobkyně a Ing. J. Š. rozvedeno. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 9. 1990 sp. zn. Rt 287/90 bylo rozhodnuto, že Ing. J. Š. je účasten soudní rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb., přičemž byl zrušen rozsudek Státního soudu v Praze ze dne 10. 7. 1952 sp. zn. 3 Ts I 48/52 a trestní stíhání bylo zastaveno.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň"). Podle odst. 2 citovaného ustanovení se zákon vztahuje na vdovy a vdovce po politických vězních, pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění, a jejich manžel kdykoliv později zemřel.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházela i žalovaná, žalobkyně nesplňuje podmínky pro přiznání nároku stanovené v zákoně č. 261/2001 Sb., když Ing. J. Š. je sice politickým vězněm ve smyslu citovaného ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., manželství mezi ním a žalobkyní trvalo po celou dobu jeho věznění, ale následně bylo dne 30. 6. 1962 rozvedeno. Vdova či vdovec je však osoba, jejíž manželství zaniklo smrtí manžela. Bylo-li ale manželství rozvedeno, pak bývalý manžel není vdovcem či vdovou. Vzhledem k tomu, že manželství žalobkyně s Ing. J. Š. bylo rozvedeno před smrtí Ing. J. Š.,

není žalobkyni jeho vdovou. Žalobkyně tak nesplnila jednu z podmínek nároku pro poskytnutí jednorázové peněžní částky stanovenou v § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. a v důsledku toho není ani oprávněnou osobou. Zákon č. 261/2001 Sb. taxativně (jmenovitě) vymezuje kategorie oprávněných osob, které mají nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky. Pokud v případě žalobkyně nejsou splněny všechny zákonné podmínky, není možno nárok na jednorázovou peněžní částku přiznat, neboť ani správní orgán ani soud se nemohou v rámci své rozhodovací pravomoci od podmínek vymezených zákonem odchýlit a jsou zněním zákona vázáni.

Z důvodů výše uvedených Nejvyšší správní soud žalobu zamítl v souladu s § 78 odst. 7 s. ř. s., neboť v postupu žalované nebyla shledána nezákonnost. Ve věci bylo rozhodnuto bez nařízení jednání ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s.

Žádnému z účastníků nebyla přiznána náhrada nákladů řízení, když žalobkyně neměla v řízení úspěch a žalované žádné náklady s tímto řízením nevznikly (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2003

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu